

כוחה של מילה

קול קורא לבתי ספר המעוניינים בפעילות לקידום חופש הביטוי ולמאבק בהסתה ובגזענות – תשע"ז

מדרשת אדם והאגודה לזכויות האזרח מזמינות את מורי ותלמידי בתי הספר התיכוניים וחיטבות הביניים, היהודים והערבים, להשתתף בתכנית החינוכית "כוחה של מילה" בשנת הלימודים תשע"ז.

התכנית מבקשת להעמיק את הדיון בקרב מורים ותלמידים בנוגע לחשיבות חופש הביטוי במשטר דמוקרטי מחד, ואת ההבחנות בינו לבין הסתה וביטויים גזעניים מאידך. חשיבות העיסוק החינוכי בסוגיות אלו נובעת לא רק ממקרי הקיצון העולים לסדר היום החברתי, אלא משום שדילמות ושאלות הקשורות לחופש ביטוי וגזענות הן חלק מההוויה היום-יומית של בני הנוער, לאור פעילותם הרבה ברשתות החברתיות.

חופש הביטוי הוא מעקרונות היסוד של הדמוקרטיה, ובין החשובים שביניהם. הוא זה המאפשר לנו לבטא את עצמנו באופן אישי ובאופן קולקטיבי, הוא המקדם, כפי שנראה בתכנית זו, חשיבה מושכלת וזו מצידה מאפשרת ביקורת והשתפרות מתמדת הן ברמה הפרטית והן ברמה הפוליטית. בישראל, הצורך להבחין הבחנה ברורה בין ביטוי לגיטימי בדמוקרטיה לביטוי שאינו לגיטימי – מתחדד ועולה לאחורונה, בגלל אירועים קשים של פשעי שנאה, הסתה בכלל והסתה לגזענות באופן מיוחד. חלק מאירועים אלו ניתן למקם בהקשר של הסיכסוך המתמשך בין יהודים לערבים, ואילו את האחרים על רקע המחלוקות הקשות בחברה הישראלית בין דתיים לחילוניים ובין קבוצות אתניות ולאומיות שונות. הדוגמאות של רצח שירה בנקי ז"ל במצעד הגאווה בירושלים, כתיבת סיסמאות גזעניות של "תג מחיר" על קירות מסגדים ובתי ספר הן רק קצה הקרחון של ניצול חופש הביטוי למטרות פסולות. הרצון להתגונן בפני תופעות אלו מחויב המציאות ועם זאת קיים חשש רב לכך "שהתינוק יישפך עם מי האמבט" ונחוקק חוקים שיצמצמו את הביטוי החופשי מעבר למתחייב ולרצוי.

הסוגיות המרכזיות בהן עוסקת התכנית:

1. סתירה והתנגשות בין חופש ביטוי לערכים דמוקרטיים אחרים;
2. סתירה והתנגשות בין חופש ביטוי לערכים דמוקרטיים ושייכים דמוקרטיים;
3. הקשר שבין חופש הביטוי לשוויון בין המינים;
4. אתגר חופש הביטוי בעידן דיגיטלי – חופש ביטוי במרחב האינטרנטי: התמודדות עם תופעות חדשות – סוקבקים, שיימינג, האקרים והדלפות;
5. יחסי רוב ומיעוט בהקשר לחופש הביטוי;
6. חופש הביטוי בחינוך – חופש ביטוי של אנשי חינוך ושל התלמידים; איך מקיימים דיון סובלני.
7. מעורבות חברתית של תלמידים ומורים להגנה על חופש הביטוי ולהתמודדות עם הסתה לגזענות – כיצד לבנות פעילות להגנה על חופש הביטוי ולהתמודדות עם הסתה לגזענות;

מסגרת הפעלת התכנית

1. השתלמות בית ספרית או אזורית לצוותי חינוך והוראה בהיקף של עד 30 שעות. המורים המשתתפים ילמדו את התכנים המוצעים ומתודות להעברתן ויתנסו בפעילות סדנאית שתאפשר להם להעביר אותם לתלמידיהם בצורה חווייתית. חוברת הדרכה להוראת התכנית תחולק למורים המשתתפים. החוברת כוללת רקע תיאורטי מערכי שיעור המציגים ודנים בהיבטים שונים של סוגיית חופש הביטוי. (ההשתלמות מוכרות לגמול בהתאם לנהלים המקובלים).

2. בתי הספר שישתתפו בתכנית יתחייבו:

הוראת התכנית בכיתות: המורים המשתלמים יעבירו לכל הפחות ארבעה מערכי שיעור מתוך התכנית לתלמידיהם ועד לתכנית שנתית.

פעילות תלמידים: במהלך השנה יתקיימו שני סמינרים חד-יומיים אליו יוזמנו תלמידים ומורים מכל בתי הספר המשתתפים בתכנית, יהודים וערבים. כל בית ספר יישלח נציגות של 4-5 תלמידים ומורה מלווה. בסמינרים יקבלו המשתתפים הכשרה והעשרה לפעילות בית ספרית או קהילתית להגנה על המרחב הציבורי על חירות הביטוי של כל קבוצות האוכלוסייה, "ללא הבדל דת, גזע ומין".

בתי הספר שישתתפו בתכנית יקבלו ייעוץ וליווי במהלך היישום.

* * *

התכנית יושמה ב-26 בתי ספר יהודים וערבים ברחבי הארץ, במהלך שנת הלימודים תשע"ו, 2015-2016. בתחילת שנת הלימודים תשע"ז יתקיים כנס רב משתתפים בשתוף פעולה עם האקדמיה שיעסוק בנושא (בתשע"ו הכנס התקיים באוניברסיטת חיפה) – לקראת האירוע יפורסם מידע וישלחו הזמנות.

בתי ספר המעוניינים להצטרף לתכנית יפנו אל:	
האגודה לזכויות האזרח – מחוז צפון ומרכז	מדרשת אדם – מחוזות ירושלים, דרום ומרכז
חולוד אידריס, רכזת חינוך בחברה הערבית kholod@acri.org.il 054-3149513 נעמי בייט-צורן, רכזת חינוך עברי naomi@acri.org.il 052-6454878	יולנדה גרינהוט: Yolanda@adaminstitute.org.il 054-7222594 תמר גרידינגר: Tamar@adaminstitute.org.il 054-4448292 כאמל אבו רביעה: kamel151@walla.com 054-4448297
מידע נוסף: /http://www.acri.org.il/education	מידע נוסף: /http://www.adaminstitute.org.il

התכנית מתקיימת במימון האיחוד האירופי